IJsvossen Evaluatie – terugkom dag

12-4-2026

Terugblik op het eerste seizoen waarin ijsvossen meerdere tochten hebben gedaan.
Evaluatie bijeenkomst met ca 30 ijsvossen.
Verslag: Jannemieke en Saskia

Hieronder staan achtereenvolgens:

1. Samenvatting van de ijsvos evaluatie: thema's om rekening mee te houden
2. Daarna 6 ervaringen van schaatsgroepen
3. Tot slot reflectie hierop vanuit de Gidscommissie

1. Samenvatting: Thema's om rekening mee te houden in een ijsvos tocht:

Groepssamenstelling:

- Er zijn keuzes te maken, zonder hele duidelijke voorkeuren: nieuwelingen mee, alleen ijsvossen, ook een coach?
- Aantal 4 lijkt absoluut minimum. Vergt minimaal veel ervaring met zo'n kleine groep. Veiligheid moet de groepsgrootte bepalen, niet praktische overwegingen.

Type begeleiding tijdens de tocht: maak heldere afweging vooraf:

- Coach / gids mee of niet.
- Is deze dan bepalend tijdens het schaatsen of niet.
- Geeft deze geregeld feed back, of liever niet.

Taakverdeling vooraf bespreken:

- Wie bepaalt/bepalen wie meegaat, in welke gebied geschaatst wordt, waar precies geschaatst wordt.
- Zeggenschap deelnemers en ijsvossen moet tevoren goed worden afgesproken.
- Voorbereiding tocht door 1 groep of door 2 groepjes (bij voldoende ijsvossen)? Dubbele voorbereiding de avond tevoren met onderling overleg kost tijd maar is ook leerzaam.

Veiligheid, leerpunten:

- Groepsgrootte: 6 lijkt een minimum qua veiligheid, wanneer je met alleen ijsvossen bent.
- Keuze ijs: klein houden in het begin. M.n. risico op ijsdrift blijkt moeilijk in te schatten.
- Track replay van andere tochten op Skridskonet gebruiken om risico's beter in te schatten.
- Frostbite treedt sneller op dan gedacht: signalen niet negeren.
- Sneeuw op ijs: extra voorzichtig zijn: meer prikken, lager tempo.
- Prikken kalibreren
- Dag 4 is meestal lastig vanwege vermoeidheid: extra voorzichtig
- Opletten, ook als er door velen geschaatst wordt is het niet overal veilig: touwtje, wakje.

Er zijn dit seizoen geen ongelukken gebeurd tijdens de ijsvostochten. Gelet op de ervaringen was dit soms meer geluk dan wijsheid volgens sommige deskundigen. Oversteek van 4 km op

Bolmen, tweede helft van de middag lijkt bijvoorbeeld gevaarlijk te zijn geweest vanwege risico op ijsdrift.

Tips om rekening mee te houden

- Opzet tijdens de dag kan zijn: tweede persoon navigeert, dan kan de voorste op ijs letten.
- Beschermd natuurgebied niet op alle kaarten aangegeven met openingstijden
- Eilanden ronden: beginpunt markeren, zodat je weet wanneer je rond bent
- In archipel e.d. voorgenomen route tevoren op kaart uitzetten.
- Probeer gebruik te maken van standaard ijsvossenbrief voor deelnemers

Deze evaluatiedag ging over hoe de ijsvosgroepen georganiseerd waren. Volgende evaluatie met ijsvossen meer aandacht geven aan leerervaringen van het seizoen, bv ijskwaliteit, keuze schaatslocatie en beoordeling.

2. 6 ervaringen van schaatsgroepen

Verschillende varianten die zijn uitgeprobeerd in samenstelling:

Groep	#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
1	7	0	0	
2	3	1	0	
	3	2	3	
3	4	0	0	
	6	2	0	In twee groepen het ijs op
4	2	1	3	
5	2	2	2	
6	5	1	1	

Per groep de ervaring met deze samenstelling:

2. Groep 1: toelichting Gerard

Opzet: groep ijsvossen. (Zonder coach of nieuwelingen.)

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
7	0	0	

GerardM | 7 personen | Arvika, noord-west van Karlstad & noord-oost hoek van Vänern bij Karlstad

- Er waren geen beginnelingen mee (merendeel 6-7 jaar lid, een paar iets korter maar die zijn heel actief), er was voldoende deskundigheid in de groep
- Perceptie groep: Zonder HLSK gids -> geen probleem ervaren
- Communicatie en samenwerking in de groep was goed
- Conflicten werden op volwassen wijze opgelost
- Besluiten in de groep werden democratisch genomen. Er was een veto recht op veiligheid en vermoeidheid, verder was er consensus model waarbij de voorschaatser in de lead was; overleg duurde soms wel wat langer
- Niet-hierarchische opzet beviel goed (in tegenstelling HLSK gids alles bepaalt)
- Perceptie groep: Er zijn door afwezigheid van HLSK gids geen gevaarlijke omstandigheden ontstaan

- Punt van aandacht: sommigen bemoeiden zich tijdens de tocht te veel met de door de tijdelijke gids gekozen route. Commentaar heeft geen zin: degene die voorop schaatst verstaat het meestal niet. Die discipline zat er nog niet goed in.
- Was soms wat solistisch gedrag, maar dat werd niet als storend ervaren
- Men was tevreden over het leeraspect
- IJsvossen hadden meer de kans kunnen krijgen om de tocht voor te bereiden
- Spreek vooraf af wie de tocht van de volgende dag gaan voorbereiden. Dat was nu niet echt gestructureerd.
- Er waren mensen die niet hadden voorbereid die voorop schaatsten. Dat is niet verstandig. Dan weet je niet waar je de moeilijkheden kunt verwachten.

2. Groep 2: Toelichting Dick

Opzet: Eerst 4 dg met 4 pers (coach Gert-Jan). En daarna 4 dg met 8 pers (coach Gert-Jan &Tamar)

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
3	1	0	
3	2	3	

Doelen vooraf:

a) Oefenen ijs vinden & voorop schaatsen
   2 voorbereiden, 3 op kop (wisselen tijdens fika). Dat werkte goed.
   Veel van coach geleerd over weersites / IS-SAR etc.
   Coach was terughoudend in bijsturen
b) Uitdaging zoeken olv coach.
   Ervaring opdoen op groot en zout ijs: dat is goed gelukt.
c) Oefenen met groepsdynamiek, dus ook beginners mee (ingegeven door GJ).
   Voor nieuwe deelnemers was de opzet met ijsvossen (en gids in de rol van coach) wennen: wie is in de lead, ijsvos/gids? En hoe werkt het met de gedeelde verantwoordelijkheid / eigen verantwoordelijkheid die je als deelnemer zelf ook hebt? Groepsdynamiek is next level ten opzichte van zelf met groepje schaatsen.

Volgende keer kan de volgorde beter andersom: eerst met de grote groep en dan met de coach. Nu gingen de nieuwe deelnemers zelfstandig die kant op. Als je gezamenlijk heen rijdt kun je al veel kennis delen. Ze komen koud bij het ijs aan. Voor de ijsvossen zelf, zou lekkerder zijn om rustig te beginnen en dan nog 4 dagen kilometers te maken.

Leerpunten / terugblik:

- Qua voorbereiding werkte goed: eerst een coach vragen, dan een week zoeken
- Op pad met coach was super leerzaam
- En een goede manier om de HLSK- aanpak goed door te krijgen
- Deze opzet was een goede combi voor leren en nieuwelingen meenemen
- door deze manier heeft de coach een relaxte trip -> hopelijk zijn er meer gidsen die dat zo willen.

Notes:

- Met nieuwelingen op pad is waarschijnlijk alleen geschikt voor ervaren ijsvossen
- Veel geleerd van zout ijs, maar nog niet comfortabel genoeg om dit nu zelfstandig te doen.

- Coach had grote bijdrage in de evaluatie, wat waren andere opties, je had ook dit of dat kunnen doen.

2. Groep 3: toelichting Maarten

Opzet: Eerst 2 dagen met 4 ijsvossen. En daarna 4 dagen met 6 ijsvossen en 2 coaches.

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
4	0	0	
6	2	0	in 2 groepen het ijs op

2 dagen met 4 ijsvossen

- Gezamenlijke voorbereiding gedaan. De ijsvossen varieerden van veel tot minder ervaring.
- Afwisselend voorop geschaatst: dat beviel goed. Per geval kiezen wie je achter je wilde, handig dat meest ervaren ijsvos goed observeert.

Evaluatie

- Deze 2 dagen waren zeer naar ons zin, groep paste goed bij elkaar qua ambitie en tempo (85-90km)
- Enige twijfels over gemaakte keuze voor oversteken van een groot meer pas in de 2e helft van de dag (keuze gemaakt obv beperken tegenwind)
- Trots op twee mooie avontuurlijke dagen met onbeschreven stöpis deel van Bolmen

Feedback Janny, Albert, Rob op de eerste dag --> die tocht was te risicovol / zelfoverschatting.

- Bolmen te groot en te risicovol om mee te starten. Begin met wat overzichtelijks, bv het naastgelegen Unnen.
- Oversteek 4km ijsvloer: risico gelopen op ijsdrift.

4 dagen, 2x (3 ijsvossen, 1 coach)

- Voorbereiding: 2 meetings + 2x oefenen ijs zoeken, deelnemersbriefing
- Schema vooraf opgesteld per dag: wisselende samenstelling 3 ijsvossen + 1 coach
- Avond:
    - 2 groepjes ijsvossen bereiden de tocht globaal voor (max. 20 min)
    - Korte presentaties, bespreken, keuze meer en opstapplek (3x 10 min)
    - Groepjes werken uit (route, aandachtspunten, etc. max 20 min)
- Tocht:
    - 3 ijsvossen om beurten op kop (wisselen tijdens fika)
    - Coach op tweede positie

Evaluatie

- Samen genieten en mooie tochten maken, en zoveel mogelijk leren -> gelukt!
- Aanpak werkte: goed gestructureerde groep. De aanpak kostte veel tijd, maar je leert ook van de uitkomsten van de andere groep -> verdubbelaar!
- Eerste avond werd het laat (22:30) vanwege late aankomst in huisje, maar later steeds efficiënter (21:30 klaar)
- Gedreven groep, goed samenwerken
- Fijne invulling coaching door Janny en Albert, terughoudend, niet overnemen, wel kritische vragen, suggesties en soms een aanwijzing. Vonden het een relaxste trip
- Is ok om zelfde tochtspoor te rijden, zorg voor afstand en soms een eilandje pakken.

Verbeterpunten:

- Rommelige discussie bij eerste tochtvoorstel, 2 presentaties laten maken, daarna discussie
- Vooraf afspraken over fladderschaatsen (foto's maken, eigen tochtspoor kiezen) -> wat verwacht je van elkaar
- Per dag gestructureerd evalueren, Vooraf onzekerheden benoemen, achteraf bespreken

Notes:
- Was fijn om steeds met een klein maar ook wisselende groep op pad gingen.
- Deze opzet is ook goed te doen voor 2x 4 ijsvossen
- Groepjes van 4 zijn misschien relatief klein, dit kan met een ervaren groep, maar als er twee door het ijs gaan, dan heb je een probleem. Als iemand valt en z'n been breekt dan heb je met z'n drieën nog een probleem -> dat je praktisch met 4 mensen in een auto past mag niet leidend zijn voor dergelijke keuzes.

2. Groep 4: toelichting Marcel

Opzet: groep met 6 schaatsers, waarvan 2 ijsvossen en 1 gids / coach.

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
2	1	3	

Saskia en Marcel ijsvossen. Gids/coach TomN, TomS, DickK en een nieuweling.
Statistieken:
- 5 daagse tocht met 6 deelnemers (waaronder 2 ijsvossen, 1 gids)

Dynamiek:
- Gelift op de ervaring van Tom, hier nog niet geweest.
- Zelf tochten gepland

Leerpunten:
- Frostbite merk je vak pas (te) laat. Temperatuur was -18/-19. Signalen van forse afkoeling dus niet negeren, maar zorgen voor comfort voor alle deelnemers en frostbite kansen in de gaten houden.
- Sneeuw op ijs maakt het inschatten van de ijslaag eronder lastig: een smal sneeuwricheltje tussen de twee massieve ijsplaten bleek ineens een ruim wijkende scheur te verbergen. Zijn van het ijs afgegaan en hebben het ijs van de andere kant benaderd.
- Zweden waarderen het niet als de schaatsroute door beschermd faunagebied gaat. Skridskonätet biedt wel inzicht in toegankelijkheid van deze gebieden. Google Maps of TopoGPS tonen dit niet.
- TIP: https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/ -> veel vinkjes die je aan en uit kunt zetten.
- Zorg voor een goed gedetailleerde kaart om je route te bepalen en te volgen
- Prik en kalibreer op de juiste wijze. Niet te zacht en ook niet te hard -> kalibreren is lastig
- IJs zoeken en route voorbereiden kost tijd. Pak die ruimte dan ook, naast alle andere taken
- Blijf opletten, een plurr is zo gebeurd. Er lagen in de haven touwen gespannen.
- Zorg dat als je als ijsvos op pad gaat dat je je goed voorbereid. Marcel was ter plekke ijsvos geworden.

- Zorg bij het ronden van eilanden voor goed oriëntatievermogen. Prik evt. je beginpunt op TopoGPS.
- Zorg dat je blijft kijken waar je schaatst. Bijna een voetplurr tijdens het filmen. Visgraad… -> net goed afgelopen

2. Groep 5: toelichting Richard

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
2	2	2	

Trip van 9 dagen, voorafgaand aan blok van Marcel
IJsvos: je kunt het zelf opzetten en er een gids bij zoeken. Je kunt ook met alleen ijsvossen gaan. Je kunt ook instromen in een ijsvossen groep die al gaat.
Idee was, er gingen twee nieuwe deelnemers mee (één was al eerder geweest), twee ijsvossen en twee gidsen (op initiatief van TomN en TomS).
Peter en Richard waren ijsvos. Dat geeft veel duidelijkheid, je bent altijd aan de beurt.

Kader was: 4 dagen schaatsen en eindigen in Stockholm voor de trip van Marcel.
- Nieuwe mensen meenemen is heel leerzaam en het is leuk als je iemand iets kunt vertellen.
- Heb aandacht voor vermoeidheid. Dag 4 hakte erin. Er waren files, er lag sneeuw op het ijs -> de geplande route kon niet uitgevoerd worden.

2. Groep 6: toelichting Paul & Nella

#ijsvos	#coaches	#(nieuwe)deelnemers	Opm.
5	1	1	

Opzet: groep van 7, waarvan 5 ijsvossen en 1 coach / gids.

IJsvossen: Frans, Leonhard, Nella, Paul, Wim
Coach: Marcel
Nieuwe deelnemer: Andrew
We vinden dat we geen ijsvossen zijn, maar aspirant-ijsvossen.
Evaluatie:
- Wees je bewust van het feit dat je een aspirant ijsvos bent. Ook als je het oude ijsvossen traject gevolgd hebt
- Stel jezelf lerend op en houd je eigen leerproces in de gaten
- Elkaar en jezelf bevragen of de materie waar we het over hebben duidelijk is en of het voor iedereen hetzelfde betekent. En of onze interpretatie en betekenis ook echt zo is als we denken. Zo gingen we de mist in met het lezen van satelliet beelden -> Er valt nog ongelofelijk veel te leren!!!
- Track replay op Skridskonätet van eerdere tochtsporen. Hierdoor kon je zien dat het eerdere gezelschap lang had gezocht naar een geschikte opstapplek
- Gedurende het schaatsen werden we geconfronteerd met dooi. Je moet je tijdens het schaatsen afvragen of je nog wel terugkomt. Hebben veel samen overlegd.
- Er komt een leidraad voor ijsvossen. Wat wordt er van je verwacht? Er komt een standaard ijsvossenbrief zoals we de deelnemersbrief kennen (wel/geen coach, roulatieschema, EHBO-diploma)

- Vooraf satellietbeelden en temperatuur monitoren, zodat als je ijs gaat zoeken voor de dag erna, dat je die kennis al hebt.

3. **Reflectie vanuit de Gidscommissie**:

Tom

- Jullie zijn hartstikke enthousiast en serieus bezig met z'n allen. Leuk om te zien!
- Eigenlijk zou de hele HLSK moeten bestaan uit ijsvossen. Iemand die wil begrijpen hoe het er op het ijs aan toe gaat en hoe je veiligheid dient om de sport te beoefenen. Je bent nooit uitgeleerd, niet als gids, niet als ijsvos. Je moet blijven leren!
- Risico's: zelfoverschatting, tunnelvisie, daar moet je mee leren omgaan
- Als de club groter wordt groei het risico van incidenten met grote gevolgen, zie ook de ski-sport en het kitesurfen. Daar moeten we ook aan geloven. We moeten ons bewust zijn van de risico's. Als je dat niet weet, dan zou je per direct moeten stoppen. Als je het thuis niet kunt uitleggen dan moet je er niet aan beginnen. Zie berichtgeving deze winter van de vele ongevallen in het alpine skiën. Dat waren allemaal mensen die dachten het zelf te kunnen.

Rob, aanvullend op Tom:

- Zoeken naar structuur, wie is er ijsvos en wie niet heeft geen zin
- Kritische notes: ik proef bij een aantal groepen zelfoverschatting. Dat ondanks afwezigheid van HLSK gids geen gevaarlijke omstandigheden ontstaan: Hoe beoordeel je dat? Dat kun je niet zelf beoordelen, dat moet je aan anderen vragen dan binnen je eigen groep.
- Dit was een bijzonder seizoen: anders dan andere seizoenen, door het vele zee-ijs en ijs op hele grote meren. Ik denk dat veel groepen risico's hebben gelopen op ijsdrift zonder dat ze het wisten.
- Vond in deze middag te weinig cases over het ijs terugkomen. Besteed de volgende keer meer aandacht / deep dives over ervaringen op het ijs. Wat zijn de essenties van groot ijs, van zout ijs. Wat zijn risico dingen. Etc. Over die cases moeten we het hebben.